

BASIN BÜLTENİ

5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” un uygulanması ile ilgili bilgilendirme.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Ankara, 26.12.2008

Bilindiği üzere, 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” ve, Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak Başbakanlıkça hazırlanan Yönetmelik gereğince Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nca bahse konu mevzuat çerçevesinde erişimin engellenmesi kararları uygulanmaya başlanmıştır.

Kanunun 8 nci maddesinin 1. Fıkrasında

“a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

- 1) İntihara yönlendirme (madde 84),
- 2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
- 3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),
- 4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
- 5) Müstehcenlik (madde 226),
- 6) Fuhuş (madde 227),
- 7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228), suçları,

b) 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.” katalog halinde erişimin engellenmesi konusu olabilecek suçlar olarak sayılmış ve bunlara 7258 sayılı “Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun” un 5728 sayılı yasayla değişik 5 inci maddesinde yer alan “...sabit ihtimalli veya müşterek bahis oynatanlar, oynanmasına yer veya imkan sağlayanlar ...” hakkındaki düzenleme de dahil edilmiştir.

5651 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında; İnternet ortamındaki yayınlara erişimin engellenmesi kararının, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından verileceği, soruşturma evresinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yirmi dört saat içinde hakim onayına sunulmak kaydıyla Cumhuriyet savcısı tarafından da erişimin engellenmesi kararı verilebileceği düzenlemesi yer almıştır. Üçüncü fıkrada ise, hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneğinin, gereği yapılmak üzere Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na gönderileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında, belirli koşullar çerçevesinde Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na re'sen erişim engelleme yetkisi verilmiştir.

5651 sayılı Kanundan sonra gündemde olan erişim engelleme kararlarını üç başlık altında toplanabilir:

- 5651 sayılı Kanun kapsamında verilen erişim engellemeler,
- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu madde ek 4 üncü madde kapsamında verilen erişim engellemeler,
- Hukuk mahkemelerince verilen “ihtiyati tedbir” kararları bağlamındaki erişim engellemeler.

Yukarıda görüldüğü şekliyle 5651 sayılı Kanun dışında da erişim engelleme kararları mevcuttur. **Sanılanın aksine, kamuoyunda genel olarak tartışılan erişim engelleme kararları, 5651 sayılı Yasa ile ilgisi olmayan kararlardır.**

5651 sayılı Kanuna göre verilen re'sen erişim engelleme kararlarının hiç birisinde kamuoyunun tepkisini çekecek bir durum söz konusu olmamıştır. Ayrıca, iddiaların aksine yasa ile getirilen katalog suçlar sınırlaması kapsamında koruma tedbiri olarak verilebilecek engelleme kararları kolaylaştırılmamış, sınırlandırılmıştır.

Erişim engellemeye konu katalog suçlarının genişletilmesi yasama sürecinde de dile getirilmiş, 12/04/2007 tarihli Adalet Komisyonu Raporunda “İnternet ortamında yapılan ve konusu suç oluşturan içeriğe sahip yayınlarla mücadelenin etkinliğini sağlama bakımından başlangıçta katalog içerisinde yer alan suçların sayısı mümkün olduğunca sınırlı tutulmuştur.” şeklindeki önemli tespiti dikkate alınmalıdır. Raporun devamında “Anayasanın uluslararası sözleşmeler hükümlerine bağlı olarak güvence altına aldığı özellikle düşünce açıklama özgürlüğünü kısıtlama bağlamında eleştirilere maruz kalmamak amacıyla, kapsam, İnternet ortamında yapılan, çocukların ve gençlerin olumsuz olarak etkilenebileceği ya da çocukların cinsel yönden istismar edilmesi suretiyle oluşturulmuş yayınlarla sınırlı tutulmuştur.” şeklindeki açıklamalara yer verilmiştir.

5651 sayılı Kanuna göre erişim engelleme işlemlerine konu suçlar Anayasada belirtilen gençliğin ve ailenin korunmasını güvence altına alan hususlarla ilgili kamuoyunun özellikle hassas olduğu (Çocukların cinsel istismarı, kumar, bahis vb.) suçlardır. Bu kararlar ise nihai karar olmayıp, tedbir kararlarıdır. Usulüne uygun olarak yapılacak itirazlar ile kararın düzeltilmesi ya da kaldırılması da mümkündür.

Görüldüğü üzere, Yasada yasakçı bir zihniyet değil koruyucu ve Anayasa hükümleri gereği yapılması gereken düzenlemelere yer veren bir anlayışla hareket edilmektedir.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığınca, bu hususa ilişkin dünya uygulamaları da titizlikle takip edilmektedir. Bu çerçevede, yanlış değerlendirilen diğer bir konu da Çin, İran vb. ülkelerde uygulanan İnternetin tüm trafiğinin izlenerek erişimin engellenmesi veya filtrelenmesi hususudur. Türkiye mevcut yapısı ile bu uygulamalardan tamamen uzak ve demokratik toplumlarda kullanılan yöntemlerle hareket etmektedir. Uluslararası araştırmalar da bunu göstermektedir. Örnek olarak; Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün açıklamış olduğu “İnternet Düşmanları” listesinde yukarıda belirtilen ülkelerin adı geçmekte iken Türkiye adı herhangi bir şekilde zikredilmemiştir (<http://www.rsf.org>). Yine aynı organizasyonun yayınlamış olduğu başka bir raporda İnternet erişimini filtreleyen ülkeler sayılarak kategorilendirilmiş ve Türkiye, ABD, Kanada, İngiltere, Fransa, Hollanda, İtalya, Danimarka gibi demokratik ülkeler ile birlikte “makul düzeyde filtreleme yapan ülkeler” sınıfında sayılmıştır.

Dünyada İnternetin filtrelenmesi konusunda çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Çin, İran, Birleşik Arap Emirlikleri, Suriye, Kuzey Kore gibi birçok ülke, çeşitli sebeplerle bütün ülke İnternet trafik çıkışı üzerinden kapsamlı ve sansür anlamında herhangi bir şekilde hukuki değerlendirme olmaksızın internet filtrelemesi yapmaktadır. Avrupa devletleri ise bu tür bir uygulama yapmamakta, daha çok belirli suçlar çerçevesinde engelleme ve filtreleme işlemi gerçekleştirmektedir. Bazı Avrupa devletleri İnternet konusunda özel bir kanunla düzenleme yapmaktan ziyade günlük hayatta suç olan İnternette de suçtur ilkesiyle hareket etmekte tedbir usulüne ilişkin farklı bir yöntem öngörmeyerek, İnternet ortamında işlenen suçlarla mücadele etmeye çalışmaktadır.

Türkiye konuyu 5651 sayılı Yasayla düzenlemiş, ayrıca Avrupa ülkelerinden farklı olarak engelleme yapılabilecek suç türlerini özellikle sınırlandırmıştır. Demokratik toplumdaki İnternet filtreleme uygulamaları ile demokratik olmayan ülkelerdeki İnternet filtreleme uygulamaları dikkatle incelendiğinde, ülkemizde 5651 sayılı Yasa ve Yönetmelikler ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nca uygulanan yapının, Çin, İran vb. ülkelerdeki uygulamalara hiç benzemediği çok net olarak görülecektir.

5651 sayılı Kanun kapsamında uygulanabilecek hususlar çok net olmakla birlikte, uygulayıcıların (mahkemeler, savcılıklar, avukatlar, İnternet aktörleri, vb.) tesis ettikleri işlemlerde işin teknik detaylarının da göz önünde bulundurulması kapsamında dikkatli davranmalarına ihtiyaç vardır. Özellikle, dünyanın uygulamak için yöntem aradığı “notice and takedown” (bildir ve içerik kaldırılсын) hususu, 5651 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmeliklerinde dünyaya örnek olabilecek şekilde ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

5651 sayılı Yasayla düzenlenmiş olmasına rağmen, “İnternetin aktörlerinin belirlenmesi” ve “cevap ve düzeltme hakkı” gibi hususlar kamuoyunda yanlış değerlendirilerek gözardı edilmektedir. Yasada erişim sağlayıcılar ve yer sağlayıcıların yükümlülükleri, toplu kullanım sağlayıcıların yerine getirmesi gereken tedbirler ile İnternet ortamında yapılan yayınlarda kişilik hak ihlallerinde cevap ve düzeltme hakkında uygulanacak yöntem belirlenmiştir. Yasa ile getirilen düzenleme ile İnternetin önemli aktörlerinden olan içerik, yer ve erişim sağlayıcılarının, tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait İnternet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel

olarak bulundurması uygulamaya geçirilmiştir. Bu yükümlülük (Bilgilendirme yükümlülüğü) sayesinde mağdur olan bireyler İnternet yayınıyla ilgili yetkili kişilere kolayca ulaşabileceklerdir.

Kanunun 9 uncu maddesinde “Cevap ve Düzeltme Hakkı” açıkça düzenlenmiştir. Hakkının ihlal edildiğini değerlendiren kişinin, öncelikle yayını yapan İnternet sitesinin iletişim kısmındaki yetkililere (içerik veya yer sağlayıcı) içeriğin çıkarılması için başvuruda bulunulması gerekmektedir. Talebin 2 gün içinde karşılanmadığı durumlarda 15 gün içinde yerleşim yerindeki Sulh Ceza Mahkemesi’ne başvurularak mağduriyetin giderilmesi istenebilecektir. Verilen bu karar, sitenin iletişim kısmında yer alan adrese tebliğ edilerek kararın uygulanması sağlanabilmektedir. Ancak, kamuoyunda bu düzenlemeler gözardı edilmekte ve 5651 sayılı Yasanın sansür yasası gibi değerlendirilmesine yönelik yanlış haberler yer almaktadır.

Sonuç olarak, 5651 sayılı Yasa ile ilgili olarak yapılan değerlendirmelerin birçoğunun; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının kamuoyuna yönelik olarak yazılı ve görsel basın organlarındaki açıklamaları takip edilmeden, sorunların kaynağını bile araştırılmadan ve bilimsel gerçekler gözetilmeksizin, yalnızca sansasyonel basın haberleri dikkate alınarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapıcı eleştiri kapsamında olmayan, yanlış ve kamuoyunu yanlış yönlendirici bilgileri içeren bu tür değerlendirmelerin **İnternetin doğru, güvenli ve etkin kullanımına** ilişkin herhangi bir katkı sağlamayacağı açıktır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.